

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 26 juni 2008

MEDITATIE

Geen rust

Geen rust. We zouden er toch niet aan moeten denken? Dat er nooit eens een ogenblik van rust in ons leven is. Dat we nooit eens een paar weken kunnen rusten van onze dagelijkse arbeid. Dat we dus altijd maar voortgejaagd worden. Dat we dus altijd maar moeten werken. De gedachte daaraan alleen al kan ons nog onrustiger maken dan we al zijn.

Want hoe we het ook wenden of keren, de mens kent geen rust. Althans geen ware rust. Wat hij wel kent is de rust van het graf. Een dodelijke rust. Een valse rust. Een rust waarin we maar uitroepen: des Heeren tempel, des Heeren tempel zijn deze. Vrede, vrede, geen gevaar. Hoe dat komt? Omdat we ons in Adam van God hebben losgescheurd. O, voor de val was er de ware rust in God. De ware rust in het onderhouden van Zijn liefdesgebod.

Maar ach, we hebben de rust van het Paradijs vrijwillig en moedwillig verwisseld voor de onrust van het leven buiten en zonder de Heere. O, hoe geldt het ons allen van nature:

Mijn oog vliet en kan niet ophouden, omdat er geen rust is

Klaagliederen 3 : 49

rust noch vrede wordt gevonden. De ware rust wordt in ons niet gevonden. Nu reist de mens aan op de eeuwige onrust. Ja, we zijn op weg en reis naar dood, graf en eeuwigheid.

En o, mijn ziele, doorziet gij uw lot? Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God? Is dat dan mogelijk? Ja, voor de grootste der zondaren! Omdat God Drie-enig in de stilte der nooit begonnen eeuwigheid een weg heeft uitgedacht waarlangs gevallen Adamskinderen weer zalig kunnen worden. In de Rustaanbrenger Christus, Die daartoe de onrust van dit leven is ingegaan. Die de eeuwige onrust op Golgotha's vloekhout voor Zijn Kerk geleden heeft. Hij heeft het volbracht dat er nu een rust overblijft voor het volk van God.

Wat dat voor een volk is? Een volk dat

in de tijd van het welbehagen door Woord en Geest zaligmakend wordt bearbeid. Een volk dat door de Heere uit de valse rust, uit de lijdelijke rust wordt gehaald. Een volk dat iets leert van de ware onrust. O, welk een liefde wordt er in het hart uitgestort. Wat komen we er dan achter: God kwijt en dat door eigen schuld. Wat wordt dan de valse rust opgezegd en er iets van ingeleefd: rust noch vrede wordt gevonden, om mijn zonden, in mijn beend'ren dag en nacht. Die worden immers ordentelijk voor ogen gesteld. Het schuldregister wordt uitgerold. De schuldbrief wordt uitgereikt. In de dadelijkheid word ik zondaar voor God. Welk een droefheid wordt er dan in de ziel geboren.

De tranen vloeien onder het klagen. Een levende klacht omwille van de zonden. Het oog vliet. Job zegt: Mijn oog druipt tot God. God te moeten missen en Hem niet te kunnen missen. Dat wordt de grootste smart der Kerk. Uw smart ook? Waar dat volk aan te kennen is? Die kunnen niet vertroost worden met een valse rust. Mijn oog vliet en kan niet ophouden, zegt Jeremia. Hoe zou dat ook kunnen? Mensen kunnen dat volk niet troosten. Dat is een ziel die niet kan ophouden hand en oog op te heffen naar omhoog voordat de Heere overkomt.

Dan zijn mensen maar moeilijke vertroosters. Dat volk kan zich geen valse rust laten aanpraten. Dat is de rust van het graf. Nee, zegt de dichter: Ik vind geen rust, ook vind ik geen ontfermen, in mijn verdriet. O, wat schreeuwt de ziel tot God? Ach wanneer! Heere, help mij eer dat ik sterf. En welk een wonder als dan de Heere het oog gaat africhten van de oorzaak van mijn heilige onrust, en gaat richten op Hem Die de Rustaanbrenger is. Opdat er in Hem iets van de rust mag worden ontvangen die er overblijft voor het volk van God.

En dat zal nu juist het grootste wonder zijn. Ik, Heere? Voor zo één? Voor zo'n albederver? Ach, waarom

Inhoud

86e jaargang

Nr. 39

- 1 Geen rust
- 2 Bijbelstudie: De geboorte van Izak (1)
- 3 Geldwerving (3)
- 5 In orde: Over besluiten en stemmingen
- 6 Oud goud: Wilhelmus à Brakel (6)
- 7 Mededeling Curatorium Theologische School
- 8 De vrije wil (4)
- 9 Boekennieuws
- 10 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

was het op mij gemunt. O, welk een zoete rust en vrede daalt er dan bij ogenblikken af in de ziel. Een rust die uit God is. Omdat ze door Christus verworven is. En door de Heilige Geest in de vermoeide ziel toegepast. Verstaan we er iets van? Hunkeren we ernaar? Of gaan we op in de valse rust. Drukken we de natuurlijke onrust van het onverzocht aanreizen op de eeuwigheid weg? Dan roepen we elkaar in bewogenheid toe: als dat niet anders wordt, wacht ons een eeuwige onrust. Er blijft immers alleen een rust over voor het volk van God. Maar een eeuwige onrust voor al Zijn vijanden. O, dat we ons dan leerden haasten om ons levens wil. Maar hoe gelukkig als we

in heilige onrust leerden verlangen naar de rust in God. Wat zal dat voor Sion eeuwig meevallen. Want er blijft een rust over voor het volk van God. Dan ware rust. Eeuwige rust. Geen onrust meer omwille van de overgebleven zonden en zwakheden die nog tegen onze wil in ons zijn overgebleven. Maar een eeuwige rust, verworven door de Rustaanbrenger Christus. Hij zal er dan ook eeuwig de eer van ontvangen. Dan zal het eeuwig waar worden:

Keer mijne zie tot uwe ruste weder Gij zijt verlost, God heeft u welgedaan.

's-Gravenpolder, ds. E. Hakvoort

geweest. Hij heeft de belofte Gods door het geloof omhelsd. Anders was hij nooit uit Ur weggetrokken naar een onbekend land. Toen hij in Kanaän was, heeft de Heere hem beloofd dat Hij aan Abrahams zaad dat land zou geven. Daar was echter nog niets van te zien. Abraham had geen kinderen en de Kanaänieten woonden in dat land. Maar als het geloof waarachtig geloof, dan gelooft het alles wat de Heere zegt, dan gelooft het onvoorwaardelijk de belofte Gods. Geloven terwijl er niets van te zien is, wat is dat een les om te leren. Christus zei tot Thomas dat diegenen zalig zijn, die niet gezien en toch geloofd hebben. Kent u dat heilgeheim? Er is niets te zien van de vervulling van Gods Woord, alles schijnt zo onmogelijk, de spotters zeggen dat het nooit meer kan, en nochtans geloof ik zijn Woord, want Zijn Woord is eeuwig vast. Dat bedoelden die oude christenen als zij zeiden dat Gods kerk dan krediet krijgt op de Heere en Zijn Woord.

BIJBELSTUDIE

1

De geboorte van Izak

Genesis 21:1-9

Krediet op God

De Heere had Abraham een rijke belofte gegeven toen Hij hem riep uit Ur. De Heere zou hem tot een groot volk maken en in hem zouden alle geslachten des aardrijks gezegend worden.

In die belofte had de Heere het uitzicht geopend op de komende Christus, Die eens uit Abraham zou voort-

komen. Abraham heeft die belofte geloofd en er zich in verheugd. Dat is nog zo: als de Heere door de kracht van Zijn Geest Zijn Woord doet doorklinken in het hart, dan brengt Hij ook geloof mee om dat Woord te omhelzen. Later kan het weer bestreden worden, maar op het moment van het spreken Gods, schenkt Hij ook geloof om het Woord te omhelzen. Zo is het ook met Abraham

Nooit getwijfeld?

Heeft Abraham dan nooit getwijfeld? Is zijn geloof nooit aangevochten? Dan moet u Romeinen 4:18 maar eens lezen: "Welke tegen hoop op hoop geloofd heeft, dat hij zou worden een vader van vele volken." Abraham heeft dus geloofd tegen hoop op hoop. Wat wil dat zeggen? Dat er zoveel tegenop gekomen is. Dat de duivel heeft gezegd: Abraham, het kan nooit meer! Dat het door aanvechtingen en twijfelingen heen gegaan is. Al Gods kinderen weten

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers aan:
ds. A. Moerkerken, Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263
e-mail: moerkerken@kliksafe.nl

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.

Boeken ter recensie en meditaties aan:
ds. G.J. van Aalst, Molendijk 136,
3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl

Aanlevertijd:

Uiterlijk **woensdag 17.00 uur** vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:
Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Frisohof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718,
e-mail: saambinder-adv@kliksafe.nl
Postbankno. 256686 t.n.v. de administratie van De Saambinder.

Advertenties € 0,70 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** in het bezit van de administratie te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen** 9 uur.

Abonnementenadministratie
Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: kbgg@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:
Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 11,50 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 23,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 110,-; USA \$ 110,-.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:
Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

De redactie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van: de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

daar wel iets van. Dan horen we de dichter zingen: Zouden Gods beloftenissen immer haar vervulling missen? Dan wordt alles zo onmogelijk. Het is voor Abraham al onmogelijker geworden. Abraham en zijn vrouw waren boven hun jaren gekomen en er gebeurde maar niets. Tegen hoop op hoop, dat wil zeggen dat als de vervulling van Gods belofte uitblijft, het al moeilijker wordt om te geloven, het wil zeggen dat de weg al nauwer wordt.

Het is voor Abraham een beproevingsweg geweest. Het geloof is een genade die beproefd wordt. Hoe moest Gods belofte nu ooit vervuld worden? Het is de lijn van Gods Woord, dat de Heere bij de vervulling van Zijn beloften door het onmogelijke heen werkt. Wat wordt het dan onmogelijk zalig te worden, al hebben we wel eens hoop gehad op Zijn Woord. En als ons leven dan tegen ons getuigt, en als satan ons dan aanvecht, dan is alles afgesneden. Maar juist dan doet de Heere ervaren dat, als de nood het grootst is, de redding nabij is. Als het op z'n donkerst is, breekt de dageraad aan. Zo blijft er geen enkele roem in ons over, maar alleen in de Heere.

En toch geloofd

Maar toch staat er dat Abraham tegen hoop op hoop geloofd heeft. Hij heeft toch geloofd! Dwars door alles heen geloofd. Het ging door aanvechtingen heen, hij heeft de Heere wel eens een handje willen helpen, bijvoorbeeld met Hagar, maar toch geloofd. "Hij heeft zijn eigen lichaam niet aangemerkt, dat alrede gestorven was, also hij omtrent honderd jaren oud was, noch ook dat de moeder in Sara verstorven was" (Rom. 4:19). Hij heeft aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongelooft, zegt Paulus. Hij is gesterkt geweest in het geloof. Hij was ten volle verzekerd dat hetgeen beloofd was, de Heere ook machtig was te doen. U kunt het alles nalezen in Romeinen 4. Zeker, dan is Abraham een "geloofsheld" geweest, de vader der gelovigen. Het ware geloof klemt zich vast aan de trouw van die God, Die het beloofd heeft, ook al is er niets van te zien. Dat had Abraham niet van zichzelf. Er zijn mensen die het geloof in hun broekzak hebben, die geloven kunnen in eigen kracht. Dan gaat het allemaal zo makkelijk, zo vlak. Dan schijnt men van de aanvechting des geloofs niets te weten. Zo was niet het geloof van Abraham. Het was tegen hoop op hoop. En

Abraham, zo hebben we keer op keer gezien, was ook niet altijd op de hoogte van het geloof. Maar toch zien we bij hem zo duidelijk de gang van het geloof, juist ook door diepten en onmogelijkheden heen.

Het ware geloof klemt zich vast aan de trouw van die God, Die het beloofd heeft, ook al is er niets van te zien. Dat had Abraham niet van zichzelf.

Abraham lachte

Toen Abraham negenennegentig jaar oud was, verscheen de Heere hem weer en beloofde hem: "Uit Sara zult gij een zoon ontvangen." En dan lezen we in Genesis 17:17, dat Abraham op zijn aangezicht viel en lachte. "Zal een die honderd jaar oud is een kind geboren worden, en zal Sara, die negentig jaar oud is, baren?" Hij lachte? Was dat een lachen in ongelooft? Niets ervan. Dan had de Heere hem bestraft. Sara werd bestraft vanwege haar ongelooft, en Zacharias, en Thomas. Maar Abraham niet. Het was geen lachen in ongelooft. Wat dan? Abraham is in aanbedding aan Gods voeten gevallen. Hij heeft gelachen in heilige verwondering en verbazing.

Hoe is het mogelijk, Heere, voor iemand van honderd en voor iemand van negentig jaar? Wat zijt Gij groot, o Heere! Toen hij aan Gods voeten viel en lachte, heeft hij ook geloofd. Hoe-wel hij niet alles kon doorgronden, heeft hij zich in Gods belofte verheugd.

En nu lezen we hier: "En Abraham was honderd jaren oud, als hem Izak zijn zoon geboren werd" (vers 5). De beloofde zoon werd geboren. Door het onmogelijke heen heeft de Heere Zijn Woord waar gemaakt. Toen Abraham dat kind zag, werd hij weer herinnerd aan zijn lachen over Gods toezegging. Daarom gaf hij dat kind de naam Izak, dat wil zeggen "hij lacht". "De Heere deed aan Sara, gelijk als Hij gesproken had" (vers 1). Zij werd bevrucht en baarde op de door God beloofde tijd (vers 2). Abraham besneed zijn zoon op de achtste dag (vers 4). In heilige verwondering noemde hij hem Izak (vers 3). Als we die eerste verzen van dit hoofdstuk lezen, is het een en al verwondering over de trouw Gods. Kent u die verwondering ook? Want waar de Heere werkt, daar werkt Hij door het onmogelijke heen, maar dan ook altijd zo, dat het wonder overblijft.

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J. van Ekeveld

3

Geldwerving

Een belangrijk deel van de notitie Geldwerving gaat over de vraag of er een norm is waaraan we kunnen afleiden wat en hoeveel we zouden moeten geven voor de identiteitsgebonden uitgaven. Ook wordt aandacht besteed aan de vraag of het geefgedrag kan worden beïnvloed.

Norm

Het geven voor de genoemde doeleinden is een vrijwillige zaak. Bestaat er een norm voor wat we behoren te geven? Daarvoor wordt vaak verwezen naar de tienden. Voor het eerst komen de tienden in het Oude Testament ter sprake in Genesis 14:20 "En hij (= Abraham) gaf hem (= Melchizedek, een priester des Allerhoogsten

Gods) de tiende van alles". Bij latere teksten, zoals Numeri 18:21 en Maleachi 3:10, wordt de tiende meer direct in verband gebracht met de tempeldienst. Voor wat betreft het zorgen voor de armen wordt niet aan tienden gerefereerd, maar luidt de tekst: "Gij zult uw hand mildelijk opendoen" (Deuteronomium 15:7-11). Wat gegeven moest worden, was afhankelijk van de nood van de arme en van de (financiële) mogelijkheden van de gever om van harte te geven. Ook in het Nieuwe Testament komen zowel het onderhouden van de eredienst (1 Korinthe 9 en 16) als het omzien naar de broeder die gebrek heeft (1 Johannes 3) aan de orde. Daarbij worden geen tienden

genoemd, maar wordt de nadruk gelegd op het blijmoedig geven van het goed, dat men gekregen heeft. *"Een iegelijk doe, gelijk hij in zijn hart voorneemt; niet uit droefheid, of uit nooddwang; want God heeft een blijmoedige gever lief"* (2 Korinthe 9:7).

De enige getalsmatige norm die in de Bijbel voorkomt, is die van de tienden, zoals beschreven in het Oude Testament. In het Nieuwe Testament gaat het meer over *waarvoor* gegeven moet worden en vanuit welke gesteldheid: mildelijk en blijmoedig geven voor het onderhoud van hen, die het Evangelie verkondigen en voor ondersteuning van degenen die gebrek hebben, in het bijzonder de geloofsgenoten. Een strikte, getalsmatige norm wordt daarbij niet genoemd. Ook in de huidige tijd lijkt de oproep om mildelijk en blijmoedig te geven een betere 'norm' dan het verwijzen naar het gebod van de tienden uit het Oude Testament. Die tienden functioneerden in een maatschappij met een theocratische regering. Nu leven wij in een overheidsorganisatie die daarvan totaal verschilt. Kijken we naar (de hoogte van) onze belastingen en de van overheidswege verstrekte sociale (inkomens)voorzieningen dan beseffen we dat het schier onmogelijk is om de tienden uit het Oude Testament gelijk te stellen met bijvoorbeeld '10% van ons bruto inkomen'.

Kunnen en willen

Het geven moet van harte gedaan worden. We zouden altijd moeten geven wat we *kunnen* geven, naar vermogen dus. Soms betekent dit meer dan een tiende, soms betekent dit minder dan een tiende. Het hangt allemaal af van wat nodig is voor de dienst aan de Heere en aan de naaste en van de mogelijkheden van de gever.

Verwijzend naar de hoge levensstandaard in ons land en - in het algemeen - ook in onze kerkelijke gemeenten, merkt de notitie op dat er geen plafond te zien is als het gaat om *kunnen*. Het gaat om *willen* geven. En daarom is er geen plafond, want als er nood is, dan komt het geld er. Maar de gemiddelde collecte voor reguliere, structurele zorgen brengt onvoldoende op om de kosten te dekken. Daarbij is niet zozeer sprake van onwil, maar van onwetendheid, waarvoor allerlei verklaringen zijn aan te voeren. De levensstandaard is hoog (we leven in luxe), de behoeften zijn toegenomen en de

opvattingen over wat tot het normale gezinsleven behoort, zijn veranderd. Het gaat om het gevoel over wat men aan zichzelf toekent en wat men aan de dienst van de Heere en aan anderen wil (terug)geven en afstaan. Kerkgeld wordt in vergelijking met vroeger meer een sluitstuk. Toen was dat een post, die eerst werd gereserveerd, er was meer het besef dat alles van de Heere gekregen was. Het besef (slechts) rentmeester te zijn, ebt naar we moeten vrezzen ook onder ons weg.

Ook in de huidige tijd lijkt de oproep om mildelijk en blijmoedig te geven een betere 'norm' dan het verwijzen naar het gebod van de tienden uit het Oude Testament.

Beïnvloeding geefgedrag

Vanuit de Schrift ligt er een opdracht om te geven voor de dienst aan God en aan de naaste. Dat geven is een vrijwillig geven. Het geefgedrag wordt bepaald door gewoonte, inzicht in de behoeften, verantwoordelijkheidsbesef. Hoeveel men bijdraagt is een afweging - in het geweten, voor God - tussen de benodigde bedragen en de middelen waarover men de beschikking heeft. Bij de kosten voor de eredienst en de diaconale plaatselijke noden zijn de benodigde bedragen te bepalen. De (doop)leden van de gemeente behoren aan die kosten naar vermogen bij te dragen. Daarvoor moet inzicht worden gegeven aan de (doop)leden wat nodig is.

Voor de bovengemeentelijke uitgaven mag een beroep worden gedaan op alle (doop)leden van de Gereformeerde Gemeenten. De uitvoerende

instantie moet de jaarlijkse vaste kosten als salarissen, huisvesting en overige exploitatie, kunnen dekken. Daarvoor wordt gecollecteerd of een bedrag per (doop)lid gevraagd. Voor hun overige uitgaven moeten de deputaatschappen via andere kanalen hun inkomsten uit de kring van de Gereformeerde Gemeenten zien te verkrijgen.

Dit betekent dat zij het belang van de taak waarvoor zij staan, zo aansprekend mogelijk en dat bij voortdurende aandacht moeten brengen. Hoe beter zij daarin slagen, hoe meer inkomen zij verkrijgen en/of hoe zekerder zij zijn van hun inkomsten. Omdat de meeste deputaatschappen deze 'aanvullende' wijze van inkomstenverwerving nodig hebben en daarvoor primair aangewezen zijn op de (ruim 100.000) leden en doopleden van de Gereformeerde Gemeenten, brengt dit een zekere vorm van competitie met zich mee. Hoe bereik je een zo groot mogelijk aantal potentiële gevers op een waardige, maar toch indringende wijze? En dit moet, om effectief te zijn, met een zekere regelmaat gebeuren. Met andere woorden: de deputaatschappen moeten zich, zeker voor deze aanvullende inkomsten, inspanningen getroosten. Zolang dit op een waardige wijze gebeurt, zijn zij vrij in de keuze van de daarvoor te gebruiken vorm. Deze keuzevrijheid verklaart waarom diverse deputaatschappen periodiek een eigen blad laten verschijnen. De gedachte is dat men de eigen behoefte met een apart blad beter naar voren kan brengen en daardoor, via de meestal inliggende acceptgiro de lezer kan bewegen tot een bijdrage (die daarin vrij is en op dat moment veelal geen afweging maakt).

(slot volgt)

Capelle aan den IJssel ds. W. Silfhout

Over besluiten en stemmingen

Leiding geven brengt met zich mee dat beslissingen genomen moeten worden. Dat geldt een schoolbestuur, een gemeenteraad. Dat geldt ook een kerkenraad. Er moet leiding gegeven worden; er is beraad nodig. Er moeten ook besluiten genomen worden. Soms worden besluiten genomen waar iedereen het mee eens is; soms ligt dat moeilijker en wordt er verschillend over gedacht. Toch moet er een beslissing genomen worden.

Besluiten zonder te stemmen

In het kerkelijke leven worden er nogal eens stemmingen gehouden. Nog veel vaker worden er besluiten genomen. Veel besluiten worden genomen zonder dat er een stemming heeft plaatsgehad. Een stemming is vaak ook niet nodig. De voorzitter verwoordt het gevoel van de vergadering en wanneer iedereen het (in grote lijnen en wat de hoofdzaak betreft) eens is met hetgeen de voorzitter onder woorden brengt, wordt aldus besloten. Wanneer bijvoorbeeld de notulen van een vergadering aan de orde zijn en er is niemand die een opmerking heeft, dan worden ze vervolgens zonder hoofdelijke stemming, maar wel met algemene goedkeuring vastgesteld. Nadat het collecterooster is besproken, wordt het vervolgens op voorstel van de voorzitter zonder hoofdelijke stemming met ieders goedvinden vastgesteld. Het kan zijn dat een lid van de kerkenraad graag zou willen dat er voor een bepaald doel ook gecollecteerd zou worden. Dat is wel besproken, maar het algemeen gevoel is dit toch niet te doen. Overigens kan het betreffende lid, na bespreking, er wel mee instemmen dat het collecterooster zo wordt vastgesteld. Persoonlijk zou hij het wel iets anders gewenst hebben, maar de bespreking wijst een andere lijn uit. Zo worden veel zaken beslist, zonder een hoofdelijke stemming. Natuurlijk kan zich een situatie voordoen dat iemand nadrukkelijk hoofdelijke stemming vraagt. Of dat iemand in de notulen aangetekend wil hebben dat hij op dit punt een ander standpunt had. Zulke dingen

kunnen voorkomen; ze mogen ook voorkomen. Maar in een gewone situatie zullen deze toch wel tot de uitzonderingen behoren. Zeker een kerkenraad is, als het goed is, eensgeestes. Overigens wil dat niet zeggen dat allen het altijd bij alle punten eens moeten zijn. Integendeel. Eerlijk en open moeten beraadslagingen plaats vinden. En broeders die op enkele punten wat anders denken, moeten daarmee toch goed kunnen blijven functioneren. Ds. G.H. Kersten zei reeds dat een kerkenraad niet moet bestaan uit "ja-broers", maar uit mensen die eerlijk en getrouw naar Gods Woord en de gereformeerde belijdenis en kerkorde handelen, beraadslagen en spreken. Dat fundament maakt de eenheid uit. En zo moet een kerkelijke vergadering eerlijk en broederlijk in gezamenlijk beraad lijnen uitzetten en beslissingen nemen.

Wanneer een vergadering niet één van gedachten is, kan het soms verstandig zijn de besluitvorming uit te stellen. In sommige gevallen is het zelfs wijs een commissie te benoemen die over de materie nadenkt en verslag doet op een volgende vergadering.

Stemmen staken

Wanneer een vergadering niet één van gedachten is, kan het soms verstandig zijn de besluitvorming uit te stellen. In sommige gevallen is het zelfs wijs een commissie te benoemen die over de materie nadenkt en verslag doet op een volgende vergadering. Toch geldt dat er vroeg of laat een beslissing genomen moet worden. En deze beslissing wordt bij meerderheid van stemmen genomen. Soms is er een gekwalificeerde meerderheid nodig. Dat kan bijvoorbeeld bij het besluit over het bouwen van een nieuwe kerk. Dan is het vaak verstandig af te spreken dat een tweeder-

de meerderheid vereist is. Regel is dat over zaken mondeling gestemd wordt en over personen schriftelijk. Nu kan het bij stemmingen gebeuren dat de vereiste meerderheid niet gehaald wordt. Dan is een voorstel verworpen. En als de stemmen staken? Ook dan is het voorstel verworpen. Er is immers geen meerderheid voor.

In een vorige aflevering is door mij geschreven over hoe te handelen wanneer bij een ambtsdragerverkiezing op de ledenvergadering de stemmen staken. Het is niet juist dan te zeggen dat er niemand gekozen is omdat niemand de meerderheid heeft. De kerkenraad heeft de ledenvergadering immers samen geroepen om te komen tot de vervulling van de ambten. Dan moet er ook iemand gekozen worden. Over het staken van stemmen doen zich toch nog wel eens vragen voor. Bijvoorbeeld wanneer gestemd moet worden in de kerkenraad over de vraag of een persoon geplaatst wordt op de groslijst. Of over de tere vraag of iemand een attest gegeven wordt. Of over de vraag of er een ouderling bij moet komen. Om nog een voorbeeld te noemen: wanneer er drie kandidaten van de Theologische School afkomen kan er gestemd worden over de vraag of er een drietal gesteld wordt.

Natuurlijk gaat aan zulke beslissingen een bespreking vooraf. Eerlijk, voorzichtig en teer. Ook wordt de zaak vooraf in het gebed aan de Heere voorgelegd. Maar als dan vervolgens de stemmen staken? Dan moeten we vaststellen dat de zaak niet doorgaat. Want het is feitelijk een stemming over een zakelijke vraag. Hoezeer het ook een tere vraag is en deze vraag een persoon kan betreffen; toch is er stemming over een zakelijke vraag. En dan is een meerderheid vereist. Is deze meerderheid er niet (zoals dus ook bij het staken van de stemmen) dan is het voorstel verworpen.

We moeten dit goed onderscheiden van een verkiezing. Bij een verkiezing gaat het niet over een zakelijke vraag, maar over een persoon. Er is er door de kerkenraad een tweetal gesteld en dan moet er door de ledenvergadering een gekozen worden. Of in een kerkenraad is er een groslijst en vanuit deze groslijst moeten er twee of vier kandidaten gesteld worden. Hier geldt bij het staken van stemmen de regel dat de oudste in leeftijd gekozen is (tenzij tevoren anders is afgesproken). Hier gaat het immers over de verkiezing van personen in de opengestelde plaatsen. En daarin moet

naar de orde van de kerk voorzien worden. Of de gekozen persoon de verkiezing aanvaardt, is een andere vraag waaraan we in dit verband voorbijgaan.

Regels van de Generale Synode

Ter afsluiting moge ik nog ingaan op een vraag die mij gesteld werd naar aanleiding van een artikelje van mij dat enkele maanden geleden in *De Saambinder* stond. Het was een artikel over verkiezingen en het vaststellen van de stemmingsuitslag bij een verkiezing vanuit een meervoudige kandidaatstelling. In dat schrijven werd door mij gesteld dat in een situatie waarin een derde stemronde

nodig is er dan gekozen moet worden uit degenen die in de tweede ronde de meeste stemmen behaalden. Daarover kwam nu een vraag. Immers ds. K. de Gier schrijft dat terug gegaan moet worden naar de eerste ronde. Onze Generale Synode echter heeft een en ander maal uitgesproken dat we uit moeten gaan van de tweede ronde. Duidelijk zal zijn dat we ons te houden hebben aan wat de Generale Synode uitspreekt. Een synode heeft immers gezag, meer dan een geacht en deskundig persoon. Bovendien is de uitspraak van de synode van de meest recente datum.

Krimpen aan den IJssel, ds. P. Mulder

af, ook op de kinderen en kan al vroeg tot jaloersheid verwekken.

Toen Wilhelmus als jongen van Beers, waar zijn vader toen dominee was, naar de Latijnse school in Leeuwarden ging, liep deze op maandagmorgen altijd een heel eind met hem mee, bleef dan staan, bad voor hem, en keek hem zo lang mogelijk na. Wilhelmus zei er later van dat hij gewoon was zijn weg naar Leeuwarden bidde af te leggen.

Wilhelmus vreesde de Heere vanaf zijn prille kinderjaren. Van hem gold wat we van Jeremia, de profeet, lezen: "Eer Ik u in moeders buik formeerde heb ik u gekend, en eer gij uit de baarmoeder voortkwaamt, heb Ik u geheiligd." Hij volgde onderwijs aan de Latijnse school in Leeuwarden, waarna hij naar de Academie in Franeker ging, waar hij theologie studeerde. Hij was 19 toen hij naar Franeker vertrok en nauwelijks 24 toen hij zijn opleiding daar voltooide. Omdat er geen vacatures waren, moest Wilhelmus wachten op de tijd dat de Heere hem Zelf een plaats in Zijn wijngaard toeschikte. Dat was dan ook de reden waarom hij naar Utrecht vertrok, waar hij zijn studies vervolgde onder Gisbertus Voetius en Andreas Esenius.

Herderlijke arbeid

Het was 1662 toen eindelijk de herdersstaf opgenomen kon worden in Exmorra in Friesland. Het zou het begin zijn van 21 jaren pastoraat in die provincie. Zijn eerste gemeente stond niet als gemakkelijk bekend. Er heerste veel onverschilligheid. Hier trouwde hij met Sara Nevius, weduwe van Henricus Vege, die in Benthuizen gestaan had. Het was een huwelijk waarin beiden één mochten zijn in het zoeken te wandelen in de wegen van de Heere. Sara Nevius had voor haar huwelijk in Utrecht gewoond, waar ze bemind en geacht was onder Gods volk. Ze is haar man ongetwijfeld tot grote steun geweest in zijn ambtelijke loopbaan. Van haar verscheen, na haar overlijden uitgegeven door haar man, een boekje onder de titel *Een aandachtig leerling van de Heere Jezus, door Hem zelf geleerd, zonder hulp van mensen*. Hoewel Exmorra geen gemakkelijke gemeente was, heeft à Brakel er drie jaar met liefde en getrouwheid mogen werken. De volgende kudde aan hem toebetrouwd, was die te Stavoren, waar hij van 1665 tot 1670 mocht dienen. De gemeente was groot, te groot voor een predikant, vond Wilhelmus en hij

oud goud

6

Wilhelmus à Brakel

Wat zijn er toch grote verschillen van karakter tussen Gods kinderen.

Martha was maar druk bezig met veel dienen, terwijl Maria stil en met verwondering zat te luisteren naar het onderwijs van haar Meester.

Martha was de Petrus-figuur onder de vrouwen, en Maria was zo heel anders, hongerig naar de lessen van haar grote Leraar, de Heere Jezus.

Zoals je in een gezin kinderen met uiteenlopende karakters en aanleg hebt, zo heb je dat ook in het huisgezin van Gods volk. Ze hebben wel allemaal dezelfde oorsprong: ze zijn uit God geboren, en ze hebben allen dezelfde Leraar en dienen dezelfde Koning. Maar toch: wat kunnen de leidingen verschillend zijn. Ook de wijze waarop ze zich uiten hangt natuurlijk sterk samen met karakter en levensomstandigheden. Al betekent dat natuurlijk niet dat God de een anders bekeert dan de ander; er zijn gemeenschappelijkheden die uitstijgen boven karakter, onderwijs, afkomst, culturen en volksgewoonten.

Ook onder onze oudvaders waren er die verschillen. Daarom moeten we maar niet te makkelijk spreken over de oudvaders of over de Puriteinen. Er waren namelijk behoorlijke verschillen onder hen. Het is Gods wijsheid, instrumenten te gebruiken in Zijn

wijngaard die soms zo totaal verschillend van geaardheid en gaven zijn. Later, als je eens terug mag zien en de Heere er wat licht over geeft, zie je soms hoe Hij in Zijn wijsheid het zo beschikte, dat je op een bepaalde tijd onder een door God gestuurde leraar hebt mogen zitten. Ook Wilhelmus à Brakel was een van de instrumenten die de Koning van de Kerk heeft willen gebruiken en wiens werk ook nu nog tot zegen mag zijn.

"Een wonderlijke verandering had plaats onder zijn bediening. Een menigte van geestelijke kinderen werd daar voortgebracht."

Jeugd jaren

Wilhelmus werd op 2 januari 1635 geboren in Leeuwarden als zoon van de godvrezende Theodorus à Brakel en Margaretha Homma, die ook nog 5 dochters ter wereld bracht. Vader Theodorus is bekend geworden door zijn boek *De Trappen des Geestelijken Levens*, waarin op indrukwekkende wijze uiting gegeven wordt aan een zeer nabij leven met de Heere. Wat een zegen voor een gezin zo voorgegaan te worden in een leven in de tere vreze des Heeren. Daar drukt wat van

deed alles wat in zijn vermogen was om er een tweede predikantsplaats bij te krijgen. Kerkelijk kreeg hij daarbij echter niet de medewerking die nodig was om zijn doel te bereiken. Toen wendde hij zich tot prinses Albertina Agnes van Oranje, dochter van stadhouder Frederik Hendrik, met een verzoek om financiële steun voor dit doel. Een vraag die met een grote gift gehonoreerd werd. In Stavoren koesterde à Brakel duidelijk sympathieën voor de Labadisten, maar later heeft hij de gevaren van hun opvattingen heel goed ingezien en ze zelfs bestreden.

Daarna volgde Harlingen, destijds de tweede stad van betekenis in Friesland, een bloeiende handelsstad. Daar heeft God de arbeid van Zijn knecht bijzonder willen zegenen. Hellenbroek zei er later van: "Een wonderlijke verandering had plaats onder zijn bediening. Een menigte van geestelijke kinderen werd daar voortgebracht." De Heere deed er velen toe tot de gemeente die zalig werden.

Daarna, van 1673-1683, werd Leeuwarden zijn arbeidsveld. Ook daar heeft hij met vrucht mogen arbeiden. Toch waren er wel conflicten. Zo hield hij hier conventikelen, een soort gezelschappen, waar de kerkenraad bezwaren tegen had. Ook kwam hij in conflict met de overheid. Deze had in die tijd heel wat in de kerk te zeggen. De overheid heeft ook wel een recht, een plicht zelfs, *betreffende* de kerk, om die te beschermen en te steunen, maar geen recht *in* de kerk, zoals men zich aangematigd had. Het kwam hem wel op een stevige bestraffing te staan, maar velen in het land waren blij met het heldere geluid dat in Friesland had geklonken richting overheid, en hadden grote achting voor deze leraar, die geen diens-knecht van mensen wilde zijn.

Gods weg leidde echter nog naar een deel van het land, ver van zijn geboortegrond verwijderd. In de herfst van 1683 deed hij intrede in Rotterdam met 2 Korinthe 5:20: "Zo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade; wij bidden van Christus wege, laat u met God verzoenen". Daar had hij heel bekende medebroeders in de bediening: Franciscus Ridderus en later ook Wilhelmus Eversdijk, Jacobus Fruytier en Abraham Hellenbroek. De laatste is ons welbekend door zijn vragenboekje, overigens hopelijk niet alleen daardoor, want er zijn ook kostelijke preken van hem nagelaten. Niet minder

Mededeling Curatorium Theologische School

Het Curatorium, dat vergaderde op dinsdag 17 en woensdag 18 juni 2008, kan u het volgende meedelen.

Na de gehouden examens is met ingang van maandag 23 juni 2008 voor de gemeenten beroepbaar gesteld:

**Kandidaat B. Labee
A. van Strijstraat 24
3343 DT Hendrik-Ido-Ambacht**

De HEERE verlene hem de hulp en de leiding van de Heilige Geest. Hij Zelf mocht hem, uit de beroepen die zullen worden uitgebracht, in Zijn gunst een gemeente aanwijzen. De grote Zender, Die in Zijn goedheid nog verkondigers van de blijde Boodschap zendt tot wie Hij wil en wanneer Hij wil, schenke hem een gemeente. Om daar in diepe afhankelijkheid van de Koning van de Kerk het werk te mogen verrichten. De studenten K. Boeder, G. Bredeweg en J. van Rijswijk zijn bevorderd tot het vierde leerjaar. Zij mogen in de weken als er geen school is, ook in de week in een kerkdienst voorgaan. De studenten J. IJsselstein, S. Maljaars en G.W.S. Mulder zijn bevorderd naar het derde leerjaar. Zij mogen in de gemeenten uitgaan om te proponeren. Dit proponeren geldt alleen de zondagen, met de bid- en dankdagen en de christelijke feestdagen. In door de week belegde diensten mogen de derdejaars proponenten niet voorgaan. De HEERE mocht hen rijkelijk de opening in Zijn Woord door Zijn Geest schenken; dan is er ook getuigenis van Gods werk in de gemeenten. Hij brenge naar Zijn eeuwig welbehagen verloren zondaren toe tot de gemeente die zalig worden. De studenten van het eerste leerjaar, A.P. Baaijens en R.A.M. Visser

zijn bevorderd naar het tweede leerjaar. De Heere mocht hen en broeder A.T. Huijser, die straks het nieuwe cursusjaar zal aanvangen, onder Zijn bewarende en beschuttende vleugelen dekken.

Het Curatorium is verblijd u deze dingen te mogen meedelen. De HEERE mocht in Zijn gunst aan onze gemeenten gedenken. Ondanks al onze afmakingen verblijdt Hij nog met Zijn Goddelijke daden. Het is nog tot bemoediging in het strijdperk van dit leven.

De levende Jezus bevestigt Zijn belofte dat Hij met Zijn kerk zal blijven.

De Heere mocht gedurig de hof van ons hart, onze gezinnen, onze gemeenten, met de ontdekkende bediening van de noordenwind van Zijn Geest doorwaaien, opdat de zuidenwind Zijn liefelijke vrucht mag openbaren. Dat die Liefste toch tot Zijn hof kwame en ate Zijn edele vruchten. Wat zouden wij daar toch goed mee zijn! Het gaat om de eer en de zaak van de Koning. Mogen wij de arbeid aan onze Theologische School bij de voortduur in uw voorbede aanbevelen.

Voor de uitgaven ten nutte van het onderwijs aan de opleiding van de aanstaande dienaren des Woords doen wij met vrijmoedigheid een beroep op uw milddadigheid. De gemeenten vergeten de aanbeveling niet, die door de Generale Synode is gedaan om tweemaal per jaar voor de School te collecteren. Zeker nu de noodzakelijke verbouwing van onze school gaat beginnen!

Namens het curatorium,
ds. J.J. van Ekeveld, voorzitter
ds. M. Karens, secretaris

dan 28 jaar lang heeft à Brakel zijn krachten mogen geven in de bediening van deze grote gemeente. De Heere had hem met een sterk gestel gezegend en met grote toewijding heeft hij hier mogen arbeiden. De laatste jaren werd zijn gezondheid minder. Hij leed soms veel pijn, maar heeft mogen preken tot op twee maanden voor het einde van pelgrimsreis. Zijn ziekbed was een preekstoel, ook toen op smartelijke wijze zijn aardse huis afgebroken werd. Toen men hem, kort voor zijn sterven, vroeg hoe het ermee stond, zei hij: 'Heel wel. Ik rust in mijn Jezus. Ik ben met Hem verenigd, ik wacht maar dat Hij komt, doch ik onderwerp mij met alle stilheid.' Op 30 oktober 1711 mocht hij het loon van een getrouwe dienaar ontvangen.

Zijn werken

Van veel 'Oud goud' kan wel gezegd worden: "Veel geprezen maar weinig gelezen." Misschien mag van een deel van à Brakels schriftelijke nalatenschap iets anders gezegd worden. Met name zijn *Redelijke Godsdienst* is heel erg bekend en geliefd geweest onder hen die de waarheid bemin-

den. De eerste druk verscheen in 1700, waarna alleen al in de 18e eeuw nog 20 herdrukken volgden, wel een bewijs hoeveel vraag er naar dit werk geweest is. Eerder verscheen in 1680 '*Hallelujah, ofte Lof des Heeren*', een verhandeling over het genadeverbond. Dat hij van de Labadistische dwalingen grondig overtuigd was, blijkt uit een *Trouwheertige Waarschouwinge* dat in 1683 van de pers rolde en *Leere en Leydinge der Labadisten ontdekt en wederlegt*, dat in 1685 verscheen.

Verder werden er in 1712, onder de titel *De Waare Christen, of Opregte Gelovige, hebbende Deel aan God in Christus*, nog tien preken gepubliceerd. Daarin laat à Brakel zo duidelijk uitkomen het onderscheid tussen een waar kind van God en de huichelaar of de natuurlijke, onbekeerde mens, tussen hem die God dient en hem die met alle godsdienst alleen zichzelf bedoelt en eigen eer en voordeel zoekt.

Over onderscheidenlijk preken gesproken: zó preekten onze oudvaders en zó zochten ze zich vrij te maken van het bloed van hen die hen hoorden of lazen.

Het geheim

De *Redelijke Godsdienst* is een

onweerlegbaar bewijs van à Brakels dogmatische bekwaamheid en pastorale bewogenheid. Terwijl het eerste deel een systematische dogmatiek is, vind je in het tweede deel de nadruk op de praktijk van de godzaligheid, zoals de Nadere Reformatie die zo krachtig voorstond. Leer en leven moeten immers samengaan.

Ligt daar niet vaak de haper onder hen die nu Gods Naam belijden? Waar is het leven voor de Heere in gebed en onderzoek van Zijn Woord? Dat 'Oud Goud' is niet zomaar tot stand gekomen. Het was genade alleen, die mensenkinderen in staat stelde zoveel en zulk schriftuurlijk onderwijs te geven. Maar om die genade werd gebedeld en om Gods hulp en leiding werd geworsteld. Dat was het geheim van hetgeen ze ook ons nagelaten hebben. Hun geschriften zijn geboren uit de verborgen

omgang met God en het leven bij de Schrift. De Heere is niet veranderd, maar wat is er veel veranderd ook onder ons. Hij is de God Die gedenkt aan Zijn verbond, waarvan ook Wilhelmus à Brakel zo krachtig getuigenis heeft gegeven. En Hij zal het verbond met Zijn kerk in eeuwigheid bewaren. Dat mag ons temidden van alles wat wegvalt, verandert en ontmoedigen kan, tot sterkte en tot troost zijn. De laatste preek die à Brakel gehouden heeft, (hij moest nog door de koster de preekstoel opgeholpen worden), was van Psalm 63:2 "O, God, Gij zijt mijn God! Ik zoek U in de dageraad; mijn ziel dorst naar U, mijn vlees verlangt naar U, in een land, dor en mat, zonder water." Gelukkig, als dat ook in ons leven ons verlangen mag zijn.

Staphorst,

ds. C. Vogelaar

4

De vrije wil

Onwil en onmacht

We kunnen niet anders dan vrijwillig zondigen. Dat brengt ons bij de vraag wat de verhouding is tussen onwil en onmacht. Zijn we onwillig omdat we onmachtig zijn, of andersom?

Wanneer we de samenhang tussen verstand, wil en hartstochten onderkennen, zien we dat onwil en onmacht niet los van elkaar gezien kunnen worden. Er is een wisselwerking tussen onmacht en onwil. We kunnen niet willen, omdat we God niet recht kennen en Hem niet liefhebben. Maar we kennen God niet recht en hebben Hem niet lief, omdat we dat niet willen. Misschien kunnen we zelfs zeggen dat onmacht en onwil op hetzelfde neerkomen. Daarbij moeten we bedenken dat onmacht in dit verband nooit een verontschuldiging kan zijn. God maakt ons niet onmachtig om ons te bekeren. Zelfs de duivel zou dat niet kunnen verhinderen. Het is onze verdorvenheid die ons onmachtig en onwillig maakt. Wanneer een automobilist een ongeluk veroorzaakt, is het geen verontschuldiging dat hij

dronken is en er daarom niets aan kan doen. En voor het feit dat hij dronken is, kan hij niet als verontschuldiging aanvoeren dat hij alcoholist is. Die dingen verzwaren zijn schuld eerder dan dat ze hem verontschuldigen. Zo is het ook met de onmacht van de mens. De aard van die onmacht is verdorvenheid. Dat verontschuldigt hem niet, maar dat verzwart zijn schuld.

De (semi)pelagiaanse wil

Als de wil na de zondeval zo verdorven is dat zij geen goed meer kan doen, dan zal het duidelijk zijn dat de mens van nature niet wil geloven en zich niet wil bekeren. Daar zit het verschil tussen de bijbelse visie op de menselijke wil en de pelagiaanse visie. Pelagius leerde dat de wil zonder genade het goede kon kiezen. Vaak wordt gedacht dat de rooms-katholieke en de arminiaanse visie op de wil daaraan gelijk is. Er is echter verschil. De roomse en de arminiaanse visie zijn semi-pelagiaans. Rooms en arminianen erkennen namelijk allebei dat de wil van nature verdorven is en zonder genade geen goed kan doen. Volgens de traditio-

nele rooms-katholieke leer krijgt een kind met de doop echter een zekere genade waardoor de erfzonde wordt afgewassen en waardoor het in staat gesteld wordt het goede te doen. Of de mens dan het goede doet, is afhankelijk van de keuze van de wil. Maar die wil is ertoe in staat gesteld. De arminianen leren niet dat deze genade in de doop is gegeven, maar leren een algemene genade voor alle mensen. Gods genade werkt in alle mensen, maar de mens is in staat deze genade tegen te werken. Tegenwerken of niet, dat ligt aan de wil van de mens. Het gereformeerde antwoord daarop is dat er in de Schrift geen grond gevonden wordt voor een dergelijke roomse doopgenade, noch voor een arminiaanse algemene genade. Daarnaast komen de roomse en de arminiaanse opvattingen neer op pelagianisme in de praktijk. De gelovige zou dan toch door zijn eigen keuze zichzelf onderscheiden, en het is niet de genade die onderscheid maakt tussen gelovigen en ongelovigen. De Dordtse Leerregels verwerpen deze opvattingen over genade en vrije wil dan ook als kettters.

De begenadigde wil

Eerder is opgemerkt dat God in Zijn voorzienigheid de mens niet dwingt. Hoe verhoudt de ongedwongen wil zich tot Gods genade? Ook daarin geldt dat God met de mens handelt als een schepsel met verstand, wil en hartstochten. Als een 'redelijk-zedelijk wezen', om de klassiek-gereformeerde aanduiding te gebruiken. De mens wordt dus niet gedwongen in de bekering. In de hemel is niemand die er niet wil zijn. God maakt Zijn volk gewillig. Dat is wat anders dan dwang, want bij dwang gebeurt er iets tegen de wil. In dat gewillig maken van de verdorven en onwillige mens is ook weer de samenhang te zien tussen verstand, wil en hartstochten. Dat kan ook niet anders, omdat God in de bekering Zijn beeld in de mens weer gaat herstellen. Dat gebeurt niet ineens volkomen. Ook daarin handelt God met de mens als mens. Niemand die bekeerd wordt, wordt op zekere morgen wakker en merkt dat hij ineens God kent en liefheeft en bekeerd is.

Een mens krijgt die kennis niet ineens, maar door te leren. Daarvoor gebruikt de Heere voornamelijk de prediking, het lezen van Bijbel en het overdenken daarvan. De Heere verlicht daarbij het verstand van de mens, zodat er kennis van Hem komt

In dat gewillig maken van de verdorven en onwillige mens is ook weer de samenhang te zien tussen verstand, wil en hartstochten.

en zodat die kennis toeneemt. Tegelijkertijd leert Hij de mens zijn verloren staat kennen. Ook bewerkt de Heilige Geest het hart van de mens, zodat er liefde tot God komt. Hij ziet zichzelf waarschijnlijk veeleer met zelfverwijt als iemand die God niet liefheeft, maar toch is dat ten diepste alleen maar mogelijk als er liefde is. In ieder geval ziet zo iemand dat God al zijn liefde waard is. Wanneer het verstand en de hartstochten beiden oordelen dat het goed is om God lief te hebben en te dienen, kan de wil niet achterblijven en oordeelt zij hetzelfde.

Zo bewerkt God door Zijn weder-

barende genade de wil in samenhang met verstand en hartstochten. Het verstand wordt niet terzijde gesteld, maar verlicht. De hartstochten worden niet terzijde gesteld, maar gereinigd. En 'in de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden, en maakt dat de wil, die dood was, levend wordt; die boos was, goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt die wil alzo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen' (DL III/IV, 11). Het verschil met Pelagius is: de wil wil alleen het goede na wederbarende genade. Het verschil met de rooms-katholieke leer is: de wil wordt niet automatisch gereinigd door de doop. Het verschil met Arminius is: de zaligmakende genade van God is niet algemeen en niet te weerstaan.

(slot volgt)

Kampen,

P.L. Rouwendaal

BOEKENNIEUWS

Petra van Leeuwen, Ongebonden.

Uitg. De Groot Goudriaan – Kampen; ISBN 9789088650109; 108 pag.; € 12,50.

Vrijgezellen, alleenstaanden, alleengaanden, singles... Het zijn allemaal woorden die de groep mensen omschrijven die niet tot een huwelijk zijn gekomen. We weten dat er onder hen zijn die met het alleen zijn tobben en het echt als een kruis ervaren, door de Heere opgelegd. Anderen ervaren dat zo niet, maar zij ervaren dat hun ongebonden leven ook veel voordelen kent.

Over het alleen zijn is in de loop van de jaren al heel wat geschreven. In het boekje dat de titel *Ongebonden* mee heeft gekregen wordt het leven besproken van reformatische singles.

Door middel van interviews met Jeroen, Johanneke, Corjan, Corine, Mieke en Kees komen thema's aan de orde als: wonen, werk, eten, geloof, vriendschap en vrije tijd.

Het zestal is open in het uiten van eigen

ervaringen, emoties, vragen, opstand, twijfels, zegeningen. Dat draagt ertoe bij dat alleengaanden zich zullen herkennen in de een of ander. Tegelijkertijd draagt de vorm van het boek er toe bij dat het geheel wat springerig en oppervlakkig overkomt. We hebben het boek laten lezen aan een paar mensen die alleengaanden zijn en die kwamen los van elkaar tot de conclusie: "Nee, dit zegt ons niet veel. Het zijn de ervaringen van mensen en dat is aardig te lezen, maar richtinggevend is het boek niet".

In mijn boekenkast zocht ik naar boeken over dit thema en kwam er tegen, die inderdaad diepgaander van inhoud waren. In de bijlage van dit boek *Ongebonden* vind ik bijlage 2: "Wat de Bijbel zegt" en bijlage 3: "Overzicht teksten" heel mooi. Wat mij betreft hadden deze twee bijlagen nader uitgewerkt mogen worden, met een combinatie van wat er nu geschreven is. Het boekje zou meer waarde hebben gekregen.

Nunspeet,

W. Visser

■ BEROEPINGSWERK

Beroepen

Te Groningen en Ooltgensplaat: kandidaat B. Labee te Hendrik-Ido-Ambacht.

■ AANGEPASTE KERKDIENTST TE KAMPEN

Zaterdag 28 juni zal er in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Kampen een aangepaste kerkdienst voor mensen met een verstandelijke handicap worden gehouden. In deze dienst, die om 14.30 uur begint, hoopt ds. J.J. Tanis voor te gaan. Hij hoopt te spreken over: "Dorsten en drinken" n.a.v. Joh. 4:1-30. Iedereen is van harte welkom.

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2008

Pag. 260, **gemeente NISSE.**

M.i.v. 1 juli a.s. worden de preekbeurten geregeld door: B. van Damme, Zuidweg 23, 4443 AA Nisse, tel. 0113-64 43 62.

■ VERSLAG AFSCHIEDSDIENST DS. C. VAN KRIMPEN VAN OUD-BEIJERLAND

Op 12 mei jl. nam ds. C. van Krimpen afscheid van de gemeente Oud-Beijerland wegens diens vertrek naar Yerseke. De scheidende predikant hield een voorafsprake n.a.v. de gezongen Psalm 77:7: "k Zal nauwkeurig op Uw werken en derzelve uitkomst merken." De dichter wekt op om op te merken wat God gedaan heeft. We zijn zes jaar aan u verbonden geweest en veel liefde gehad. Er zijn veel zaken gepasseerd: er zijn (jonge) levens weggenomen, die gesteld zijn voor Zijn troon, ik heb kennis genomen van uw geheimen, die ik meeneem, drie jaar geleden dacht ik dat mijn werk onder u beëindigd zou worden vanwege de vrees dat mijn aardse loopbaan ten einde zou zijn. Dat alles gegaan is, zoals het gegaan is, is om Jozefs wil.

Let op 's Heeren daden, volk van God, opdat we elkander zo mogen loslaten. Wat overblijft is God, Die mildelijk schenkt en niet verwijt. Hebben we die God, dan hebben we alles.

Ds. bedient het Woord uit de algemene zendbrief van de apostel Judas, het 24^e en 25^e vers, met als thema: "dankzegging

bij afscheid", onderverdeeld in drie punten:

1. de roem in God: "Hem nu Die machtig is u van struikelen te bewaren..."
2. de komst van God: "...en onstraffelijk te stellen voor Zijn heerlijkheid in vreugde."
3. het wederkeren tot God: "Den alleen wijzen God, onzen Zaligmaker, zij heerlijkheid en majesteit, kracht en macht, beide nu en in alle eeuwigheid. Amen."

Ds. werkt deze drie punten in het kort uit. Hij verhaalt wat onder zijn bediening heeft plaatsgevonden, zoals het toebrengen tot de dis des verbonds, genezing van zieken, hoe bevindelijk en onderwerpeijk in de onderscheiden gangen geleerd wordt hoe het mogelijk is dat een Adamsvolk weer onstraffelijk voor God gesteld kan worden door de arbeid van een Ander. Ds. zegt te hopen dat hij op Zijn Meester mag lijken in het opvolgen van Zijn bevelen.

Hij zegt de gemeente dank voor de trouwe opkomst onder zijn bediening en wekt de jeugd op te blijven bij de eenvoud van Gods Woord. De kerkenraad zegt hij dank voor de ontvangen liefde.

Ouderling A. van der Werf van H.I. Ambacht spreekt namens het moderamen van de classis Ridderkerk en het

moderamen van de particuliere synode Zuid-West. Hij spreekt woorden van dank voor de arbeid die ds. in de classis en de particuliere synode heeft verricht. Ouderling Van der Werf zegt dat deze arbeid gewaardeerd werd en memoreert aan een preek in H.I. Ambacht over Hooglied 5, die niet licht vergeten zal worden. Welk volk zult u in Yerseke ontmoeten? Een volk, dat getekend is in Romeinen 3 en nodig heeft onderwezen te worden in de drie stukken. Het zou groot zijn als de Heere daartoe slijk wil gebruiken.

Ouderling I.J. Bos spreekt als tweede voorzitter van de kerkenraad namens de gemeente en de kerkenraad. Hij zegt nu pas te begrijpen wat de gemeente van Urk heeft ervaren bij het vertrek van ds. Van Krimpen aldaar. Wij verkeren nu in dezelfde omstandigheden. Hoe waren onze gevoelens? Ds. weg, de prediking weg, de mogelijkheid van bekering weg? De Heere heeft waar gemaakt wat Hij beloofd heeft: in de ure dat het nodig is, zal Ik het u geven. U hebt hard gewerkt in prediking en pastoraat. Uw prediking stond in het teken van: het is Christus alleen en anders geen. We weten dat er vrucht op de prediking is. Maar scheiden doet lijden en dit ervaren wij op dit ogenblik. Hij wenst ds. toe dat hij in vrede mag gaan. Ouderling Bos verzoekt de scheidende predikant, zijn vrouw en kinderen staande toe te zingen Psalm 25:2.

Ds. zegt dank voor alle gesproken woorden en legt voor de laatste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.

J. Hoek, scriba

BERICHTEN

■ ZANGAVONDEN

Klaaswaal

Op **zaterdag 28 juni** is er in de kerk van de Geref. Gemeente te Klaaswaal een zangavond. Hieraan werken mee het mannenkoor "Rehoboth" uit Tholen o.l.v. Kees van der Steenhoven, het gelijknamige mannenkoor uit Klaaswaal, o.l.v. Jos Lock en enkele instrumentalisten. Ds. G.J. van Aalst hoopt deze avond te leiden en een meditatie te houden. Collecte t.b.v. de Bond tegen het vloeken. Aanvang: 19.30 uur.

Middelburg

Op **zaterdag 28 juni** zal er in de Oostkerk te Middelburg een zangavond worden gehouden, waaraan zal meewerken o.a. het jongerenkoor "Het Kleinoord" uit Aagtekerke o.l.v. Jan Wisse met als organist Jacco Goud. Ds. D.W. Tuinier verzorgt de opening. Collecte t.b.v. de jeugdbond. Aanvang: 19.45 uur.

■ VERKOPING IN "ELIM" TE BARNEVELD

Op **zaterdag 28 juni** is er een verkoping

in het zorgcentrum "Elim" te Barneveld. De muzikale bijdrage wordt verzorgd door Leon Koppeleman, panfluitist en Dick Slagman, organist. De opbrengst van deze verkoping komt geheel ten goede aan het zorgcentrum en de bewoners. U bent van harte welkom van 10.00-16.00 uur aan de Vliegersvelderlaan 42 te Barneveld.

■ CONGRES IN MIDDELBURG

De Stichting Studie der Nadere Reformatie organiseert op **zaterdag 13 september** een congres naar aanleiding van de herdenking van 400 jaar Nadere Reformatie en 25 jaar Stichting Studie der Nadere Reformatie.

De Nadere Reformatie is een landelijke beweging in de gereformeerde kerk van de 17^e en 18^e eeuw. De geschiedenis ervan is niet los te zien van de Zeeuwse wortels en de uitstraling vanuit de Zeeuwse steden naar nader-reformatische centra elders in het land. Ook de doorwerking van de beweging in de 19^e en 20^e eeuw is met de Zeeuwse wortels verbonden. Ter gelegenheid van de herdenking van 400 jaar Nadere Reformatie houdt de SSNR op open monumentendag een jubileumcongres in de Nieuwe Kerk te Middelburg, een van de brandpunten van de Nadere Reformatie. De kerk vormt onderdeel van het abdijcomplex waar Willem Teellinck regelmatig overleg voerde met de Staten van Zeeland. Middelburg is bovendien een van

de best bewaarde steden waar nog vele gebouwen aanwezig zijn die herinneren aan de tijden van onze oudvaders. In de lezingen analyseren sprekers de geschiedenis van de Nadere Reformatie in relatie met Zeeland en enkele aansprekende thema's die de geschiedenis actueel maken voor de huidige generatie.

Locatie: Onder de toren, Middelburg. Aanvang: 10.30 uur

Aanmelding voor dit bijzondere jubileumcongres geschiedt door betaling (vóór 1 september) van € 10,00, voor studenten € 7,50 (inclusief een fraaie herdenkingsbundel, koffie/thee en lunchmaaltijd) op postbankrekening 5352562 beide ten name van Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilthoven.

Het herdenkingscongres maakt deel uit van een breder programma. De organisatie vindt daarom plaats in samenwerking met de Zeeuwse stichting StoKosmos. In het programma is onder andere plaats ingeruimd voor de bezichtiging van de tentoonstelling "Zichtbaar geloven" in de Zeeuwse Bibliotheek, met schatten uit het cultureel verleden.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 29 JUNI 2008

Aagtekerke 8.45 en 14.30 uur ds. Tuinier; Aalburg 9.30 en 18.00 uur ds. Schot; Alblasserdam 9.30 leesdienst en 16.30 uur ds. B. v.d. Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Arnhem 15.00 uur ds. Schreuder; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur ds. Terlouw; Barneveld 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. Van Boven; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. Gunst; Berkenwoude 19.00 uur stud. IJsselstein; Bodegraven 15.30 uur ds. W. Harinck; Breda 10.00 en 15.00 uur stud. Maljaars; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. Moerkerken en 18.00 uur kand. Labee; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur leesdienst; Delft 18.30 uur ds. M. Karens; Dirks-

land 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Dordrecht 9.30 (H.A.) en 17.00 uur ds. Brugge; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Van Belzen; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.00 uur ds. Verschuure; Elspeet 18.30 uur ds. L. Blok; Emmeloord 16.00 uur ds. Schipper; Enkhuizen 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Enschede 10.00 uur ds. J. Karels; Enter 15.00 uur ds. De Wit; Ermelo 9.30 en 15.00 uur ds. L. Blok; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Mouw; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. Meeuse en 14.00 uur leesdienst; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur leesdienst; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenpolder 9.30, 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Haamstede 10.00 uur ds. Van Gelder en 15.00 uur ds. De Heer; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en

18.00 uur ds. W.J. Karels; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. Joosse; Herkingen 10.00 en 18.00 uur ds. P. Blok; Hilversum 10.00 en 17.00 uur ds. Verweij; Hoofddorp 16.00 uur ds. Kattenberg; Hoogeveen 15.00 uur ds. Van Belzen; Houten 11.00 (doventolk) en 17.00 uur ds. Van der Net; Kampen 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Kamperland 18.30 uur ds. Tuinier; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.00 uur ds. Baan en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 17.00 uur ds. Mondria; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. Van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Kortgene 10.00 en 14.30 uur stud. Boeder; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Kruiningen 9.30 en 18.00 uur (H.D.) ds. Hoogerland en 14.00 uur leesdienst; Lelystad 9.30 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Lisse 10.00 en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke (in Ger. Gem. Aagtekerke) 11.00 (H.A.) en 19.00 uur ds. Moens; Melissant 10.00 en 18.00 uur stud. Van Rijswijk; Middelburg-Centrum 9.30 en 18.30 uur ds. De Heer en 14.00 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Moerkapelle 9.30 uur ds. Paul en 19.00 uur (doventolk) ds. Silfhout; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Nieuwdorp 18.30 uur ds. Van Gelder; Nieuwerkerk Zid 9.30 en 15.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Nieuwe Tonge 10.00 en 18.00 uur ds. Vermeij; Nijkerk 18.30 uur ds. Kleppe; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Oostburg 15.00 uur ds. Baan; Oosterland 18.30 uur stud. Boeder; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. Clements; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. Pater; Oud Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. Schipper; Poederooyen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Poortugaal 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Puttershoek 10.00 uur ds. B. van der Heiden; Rhenen 10.00 en 15.00 uur ds. Verschuure; Ridderkerk 9.30 en 17.00 uur ds. De Leeuw; Ridderkerk-Slikkerveer 14.30 uur ds. De Leeuw; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. De Wit; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rilland-Bath 14.30 uur ds. Van Gelder; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 17.00 uur ds. Mijnders; Rotterdam-IJsselmonde 14.30 uur ds. P. Mulder; Rotterdam-Zuidwijk 19.15 uur ds. Brugge; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Scheveningen 18.45 uur ds. Kattenberg; Sint Philipsland 18.30 uur stud. Maljaars; Sliedrecht (Middeldiepstraat 31) 12.00 en 19.00 uur ds. Hogchem; Soest 19.15 uur ds. Van der Net; Sprang-Capelle 15.00 uur ds. Schot; Stad aan 't Haringvliet 15.00 uur stud. Van Rijswijk; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. De Waard; Terwolde-De Vecht 9.30 (H.A.) en

14.30 uur ds. Van Dieren; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. Boogaard en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 19.00 uur ds. Visscher; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Utrecht 10.00 uur ds. Kleppe en 18.30 uur stud. G.W.S. Mulder; Veen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Vlaardingingen 19.00 uur ds. Terlouw; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Golverdingen en 14.00 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Werkendam 10.00 en 18.00 uur leesdienst; Westkapelle 9.30, 14.00 en 18.30 uur stud. Bredeweg; Westzaan 10.00 uur kand. Labee; Woerden 10.00 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Wolphaartsdijk 14.30 uur ds. Moens en 18.30 uur ds. Hakvoort; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. Van Krimpen en 14.00 uur leesdienst; Zaandam 15.00 uur kand. Labee; Zeist 10.00 (bev. ambtsdr.) en 18.30 uur ds. Van Eckveld; Zoetermeer 10.00 en 15.30 uur ds. M. Karens; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Veenendaal; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. Vogelaar.

■ DINSDAG 1 JULI 2008

Brakel 19.30 uur ds. Van Belzen; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Brugge; Herkingen 19.30 uur ds. Van Gelder; Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. Bakker; Marknesse 19.30 uur ds. Pater; Nieuwe Tonge 19.30 uur ds. P. Mulder; Oosterland 19.30 uur ds. Baan; Opperdoes 19.30 uur ds. Van Dieren; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. F. Mulder.

■ WOENSDAG 2 JULI 2008

Aalburg 19.30 uur ds. Verschuure; Aalst 19.30 uur ds. Van Aalst; Alphen aan den Rijn 19.30 uur ds. Brugge; Andijk 19.30 uur ds. Kleppe; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. De Waard; Enter 19.30 uur ds. Vogelaar; Hilversum 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Hoofddorp 19.30 uur ds. Schot; Hoogvliet 19.45 uur ds. De Heer; Leiderdorp 19.30 uur ds. Terlouw; Mijdrecht 19.30 uur ds. Pater; Nisse 19.30 uur ds. Hoogerland; Poortugaal 19.30 uur ds. Moens; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Veenendaal; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. Schreuder; Soest 19.30 uur ds. Baan; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. Van Manen; Zaandam 19.30 uur ds. Verweij.

■ DONDERDAG 3 JULI 2008

Genemuiden 19.30 uur ds. Van Dieren; Kapelle-Biezeling 19.45 uur ds. Baan; Leerdam 19.30 uur ds. Meeuse; Melissant 19.30 uur ds. Van Belzen; Sint Annaland 19.30 uur ds. Sifhout; Stad aan 't Haringvliet 19.30 uur ds. W.J. Karels; Terwolde-De Vecht 19.30 uur ds. Melis; Westzaan 19.30 uur ds. Van Boven.

■ ZATERDAG 5 JULI 2008

Capelle a/d IJssel-West 15.00 uur (dovendienst) ds. Van Aalst.

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

■ ZONDAG 9 JUNI 2008

Alkmaar ('t Wuiver 2-a) 10.00 en 16.30 uur ev. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70)

10.30 en 17.00 uur ev. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6-l) 9.30 en 15.30 uur ev. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2-c) 9.30 en 16.00 uur ev. S. de Visser; Merkssem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur ev. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur ev. H.J. van den Boogaart.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Breda deelt met droefheid mee dat de Heere op Zijn tijd, onverwacht uit dit leven heeft weggenomen onze ambtsbroeder

Hubrecht van Eenennaam

In de leeftijd van 75 jaar.

Ruim 26 jaar heeft hij als ouderling de gemeente met grote liefde en getrouwheid mogen dienen.

Wij wensen zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen Gods ondersteuning en bijstand toe.

De Heere heilige deze roepstem aan ons aller hart.

Namens de kerkenraad, G. Bos

H. Heikoop

Breda, 21 juni 2008

Bedroefd geven wij u kennis dat door de HEERE op Zijn tijd en wijze van ons is weggenomen, na een periode van afnemende krachten, onze geliefde zuster, schoonzuster en tante

Johanna van den Ende

Geboren, 16 maart 1922 te Borssele – overleden, 15 juni 2008 te Goes

Arnemuiden: A. van den Ende-Nieuwenhuysse

Veere: Th. Hommes-van den Ende

Borssele: G. van den Ende

M.B. van den Ende-Melis

Middelburg: M.L. van den Ende-Reuvers

Middelburg: P. Beunder-van den Ende

G. Beunder

Neven en nichten

Wij willen het verzorgend personeel van Zorgcentrum 'Rehoboth' hartelijk dankzeggen voor de liefdevolle verzorging.

Zorgcentrum 'Rehoboth' (kamer 21)

Correspondentieadres: Cleeuwendamme 9, 4454 BX Borssele.

De begrafenis heeft plaatsgevonden donderdag 19 juni op de Algemene begraafplaats te Borssele.

In de maand juli 2008 is voor vakantie ons **chalet** in Bellwald (**Zwitserland**) nog te huur (6-8 personen) Tel. 06-5106 3278.

BARNEVELDSE BEGRAFENISVERENIGING

Voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenissen in Barneveld en omstreken.

- geen CREMATIE
- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- opgave van lidmaatschap

G. de GROOT
Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkbroek
Tel.: 0342-441812

Te huur ruime **vakantiewoning**.
Dicht bij Norwich,
in Zuid Ontario Canada.
Inlichtingen 001.519.688.0947.
Hollands sprekend.

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.
Schoonhovens Silverhuys B.V.
Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 2614 - Fax (0187) 48 4520

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904
Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

Te huur **6 persoons stacaravan**
op rustige camping bij **Rijssen**
bij bos, hei en wei. Nog vrij week
27, 28, 29, 33 en 34.
Ook herfstvakantie. 0548-521280.

CHRISTELIJKE BEGRAFENISONDERNEMING
G. WEGENAAR
Buurtlaan West 26 tel. 0318-526641
3905 JR Veenendaal www.wegenaar.nl

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht voor persoonlijke wensen. In alle rust, vertrouwelijk en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:
• H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Teur
Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:
Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54
Waardenburg:
Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39
Zeist:
Kroostweg 22, Tel. (030) 69 95 330

Koeling in uw Kerk(gebouw)

Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

Nog enkele weken in de zomer te huur: Mooi **chalet of app.** 6-10 pers. in prachtig **Oostenrijk**, Saalbach-Hinterglemm. Ned. kerkdiensten. Info: 0180-318720/06-51166845.

Beginnende leerkracht zoekt een **woonplek/kostadres** in **Barendrecht** of omgeving
Tel. 06-42919192.

Opheusden: woonruimte voor 1 meisje of vrouw. Bijzonder geschikt voor alleenstaande of studierend.
Tel. 0488-441489 of 06-51148856.

VLOERTEGELS

- 1.200 M² SHOWROOM MET MEER DAN 300 SOORTEN NATUURSTEEN
- 250 SOORTEN TEGELVLOEREN
- NIEUW!! NU OOK SIERBESTRATING
- MET/ZONDER PLAATSING
- MET/ZONDER VLOERVERWARMING
- SPECIALE KORTINGEN VOOR KERKVLOEREN

Download nu gratis van onze site het boekje 'Vraag & antwoord over (natuur) stenen vloeren'

KROON

WWW.KROONVLOERENINSTEEN.NL

Energieweg 8c, 4231 DJ Meerkerk, tel (0183) 354225
Direct aan de A27 tussen Gorinchem-Utrecht, afrit 25
Openingstijden: ma-vr 8-17 uur, za 9-16 uur.

NATUURSTEEN- EN TEGELVLOEREN

Reis Beijing-China (5 dgn)

Wilt u iets bijzonders zien, beleven en meemaken o.l.v. een ervaren reisleader/China-zakenreiziger?

Op verzoek en n.a.v. de enthousiaste reacties vanwege het succes van de 2 vorige reizen in 2006 en 2007 voor de 3de keer aangeboden; bijzondere Beijing-stedentrip! Vertrek D.V. ma. 22 sept. 2008, terug op vrijdag diezelfde week. Met o.a. kerkleden van de gem. Leerdam, wie gaat er mee? Jong & oud, nog enkele plaatsen!

U bezoekt alle hoogtepunten van Beijing (*de Chinese Muur, de Verboden Stad, Plein van de Hemelse Vrede, het Zomerpaleis, Hemeltempel, de Hutongs* en enkele andere excursies) waar u ruim de tijd voor heeft. Beleef de bruisende economische bloei van China!

Aanbieding: € 998,- alle kosten inbegrepen! (excl. tax) met verblijf in een uitstekend hotel en volledig excursie-pakket.

Voor info; stuur e-mail naar: Lvandeweerd@yahoo.com
Tel. 0345 - 613 917 of 06-18 16 80 92

Profiteer van de lustrumactie!

ADSL voor maar
€ 16,95
 per maand!

Meer weten?
 Kijk op www.kliksafe.nl/lustrumactie
 of bel (0341) 27 49 99.

kliksafe ... bewuste keus

5 kliksafe bestaat vijf jaar

Christelijke begrafenisverzorging
De Bruijn

Voor een meer eervolle begrafenisverzorging in de provincie Utrecht en de regio's Gouda en Hilversum.
 Tel. 0346-281711.
 Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, **Pension „De Peel“**, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is. Familie Knuivers, Boveneindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren. Tel. 0488-481687. Bgg. 0488-482025. Internet: www.knuivers.nl

Begrafenisonderneming STAM
 Planetenlaan 26, 2957 SN Nw.Lekkerland
 Tel. 0184 - 685240. – Geen crematies –

HARKES *Persoonlijke zorg voor uw begrafenis*
 Beerdigingen

Telefoon (0172) 21 21 22
 Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop
 Wij verzorgen alleen begrafenis - Dag en nacht bereikbaar

Voor het leveren en leggen van **natuurstenen- en keramische vloeren**. Alleen eerste klas kwaliteit en steeds de **laagste prijs**. Tegelzettersbedrijf **J. Slingerland**, 0184-611917.

Begrafenisverzorging "Honestum"
 0180 - 628908 (dag en nacht)
 L. Melleste-Verreer en D.D.E. Melleste
 Voor Rotterdam - Barendrecht - Ridderkerk
 H.I.Ambacht - Zwijndrecht - Dordrecht e.o.

Vakantie in eigen sfeer?

Informeer naar de mogelijkheden van huur, koop en belegging.

 Casa Familia

... heel eigen

070-415 93 44, www.casafamilia.nl

VAKANTIE-ACTIE 2008

WELKE FOLDER?

Tijdens de vakantieperiode wordt nogal eens dankbaar gebruik gemaakt van een folder. Het vertelt u meer over de omgeving, een gebouw of de historie. Vaak moet er nog voor worden betaald ook. Hoeveel heeft u over voor folders voor thuisblijvers? Onze evangelisten delen er heel wat uit aan mensen op straat of in de inloop. Folders met eeuwigheidswaarde. Er zijn voorbeelden uit de praktijk dat een folder mensen dé weg wees. Wilt u wat van uw vakantiegeld afstaan voor een pakket folders?

Goed besteed vakantiegeld!

Hartelijk dank.

JA, ik heb daar wel iets voor over!

Wilt u het direct overmaken? Dat kan via bank 3624.26.457 of giro 628912 o.v.v. Vakantiegift 2008.

10 euro
 15 euro
 25 euro
 50 euro
 100 euro
 euro

Naam: dhr./mevr.

KRUIS UW KEUZE AAN.

Ik ga akkoord met de voorwaarde dat het aangekruiste bedrag eenmalig van mijn rekening wordt afgeschreven. Ik behoud het recht om het afgeschreven bedrag binnen 30 dagen terug te vorderen via de bank.

Adres:
 Pcode: Plaats:
 Bank-/Girorekening:
 Handtekening:

Knip de advertentie uit en stuur in een envelop zonder postzegel naar:
 Deputaatschap Evangelisatie, Antwoordnummer 2499, 3440 WB Woerden.

DEPUTAATSCHAP EVANGELISATIE
 GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Uitgaande van de Gereformeerde Gemeenten in Nederland biedt de SHG gekwalificeerde kraamzorg en gezins- en bejaardenzorg die aansluit bij uw manier van leven. Dit houdt voor ons in dat Bijbelse normen en waarden de basis vormen voor uw dagelijkse levenshouding en mediagebruik. Wij willen graag aan de zorgaanvragen voldoen. Kunt u zich in het profiel van de SHG herkennen? Dan bieden wij u een vertrouwde werkomgeving.

Om aan alle zorgvragen in de diverse regio's te voldoen, is de SHG op zoek naar:

Gezins- en Bejaardenverzorgenden

De SHG biedt:

- Een gezellig team van zelfstandig werkende Gezins- en Bejaardenverzorgenden
- Een goede inwerkperiode en begeleiding (afhankelijk van opleiding en ervaring)
- De mogelijkheid tot bijscholing en voldoende overlegmomenten

De SHG zoekt:

- Gemotiveerde mensen, die de grondslag van de SHG onderschrijven in hun dagelijkse levenshouding en mediagebruik
- Minimaal 18 jaar met VBO-CD niveau, zo mogelijk aangevuld met opleiding Verzorgende of bereid om eventueel het BBL-traject te volgen

Voor meer informatie over deze functie en over de mogelijkheden die de SHG biedt, kunt u contact opnemen met mevr. A.T. Molenaar-Kok, tel. 078 - 63 11 777.

Uw sollicitatie kunt u richten aan de secretaris van de SHG, dhr. A. Fase, Keizershof 45, 2353 ST Leiderdorp.

Ten bate van de Zending zijn de volgende preek CD's te koop.

Ds. G.J. Baan	Johannes 6 : 35
Ds. C.A. van Dieren	Matth. 16 : 21-23
Ds. C. Harinck	Genesis 15 : 8
Ds. J.M.D. de Heer	Habakuk 2 : 20
Ds. W.J. Karels	Daniël 12 : 13
Ds. W.C. Lamain	Hooglied 1 : 14
Ds. A. Moerkerken	Johannes 13 : 10
Ds. P. van Ruitenburg	Lukas 17 : 33
Ds. J. Schipper	2 Petrus 1 : 19
Ds. A. Hofman	Jesaja 53 : 10

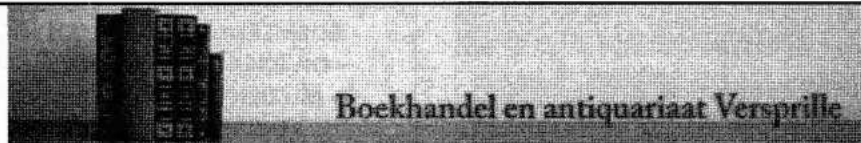
Lijst met 250 CD's op aanvraag.
Prijzen per 2 € 16.-, per 4 € 25.- per 6 € 33.-, per 8 € 42.- per 10 € 49.50.
Prijzen allen voor genoemde CD's.
Vanaf 6 stuks geen verzendkosten
Aanbieding geldig tot 24 juli a.s.

Zendingswinkel Stolwijk

Tel: 0182-341831
Email: zgg@kliksafe.nl

KAMPERLAND t.h. onze rustig gel. **vakantiewoning**. Van 2-10 pers. Dicht bij Veerse meer en strand. Nog vrij t/m wk 29 en na wk 34 Tel. 0113-351899 of 06-20417592

Te koop gevraagd:
THEOLOGISCHE BOEKEN
Antiquariaat Den Hertog
dhr. G.J. Zwofenink
Elzenkade 6, 3992 AC Houten,
Tel. 030-6346681

Noordweg 9a Krabbendijke. 0113-502004. Maandag en dinsdag gesloten

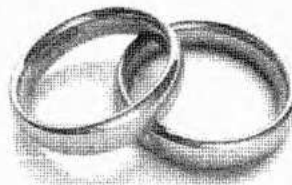
In- en verkoop van (oude)
THEOLOGISCHE boeken

www.boekhandeldersprille.nl

"Even helemaal alleen voor ons samen"

Zin in een retraite in je relatie?

"Adeux-Adieu" biedt een retraite-arrangement voor echtgenoten die van elkaar houden en daarom zuinig zijn op hun huwelijk. Tijdens de retraite neemt u tijd voor elkaar en bent u op een ontspannen manier bezig met de kwaliteit van uw relatie. Bijvoorbeeld door het huwelijksformulier op een frisse manier (weer) actueel te maken. Of door na te denken over een nieuwe levensfase. Misschien ook om gewoon stil staan bij wat er is geweest.

Het arrangement omvat een programma (1 dag/nacht en 5 avonden) met communicatieve en pastorale verdieping. In een landhuis op de Utrechtse Heuvelrug en omlijst door veel mogelijkheden tot ontspanning. Het programma wordt geleid door twee relatie- en communicatiedeskundigen:

M.Fonville -van Klei & J.J.Pols. Met medewerking van diverse gastsprekers zoals predikanten, hulpverleners etc.

Leuk om elkaar cadeau te geven. (Van ouders aan kinderen of andersom.)
www.adeux-adiou.nl mail: info@adeux-adiou.nl tel: 033-4333951

Zorg dichtbij

Actief in uw regio!

Waar u ook woont, Agathos brengt zorg dichtbij:

- Huishoudelijke verzorging
- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Psychosociale zorg

Bel de Zorglijn (010) 264 07 77 en u krijgt uw rayoncoördinator aan de lijn. Agathos stelt zelf indicaties voor veel zorgvragen. Kunnen we geen indicatie stellen? Dan begeleiden we u bij de CIZ-aanvraag. U ziet, ook indicatiestelling is onze zorg!

Agathos

THUISZORG

T 010 264 07 77 | www.agathos-thuiszorg.nl

Zorg met een eigen kleur

Jonge man 21 jaar zoekt i.v.m. nieuwe werkkring, **nette kamer met kost en inwoning** in Krimpen a/d IJssel of omgeving. Tel 06-22522748.

Het leven van Mozes

Ten behoeve van de kerkbouw van de Geref. Gemeente te Dirksland is zojuist een derde prekenbundel verschenen van de hand van ds. A.M. den Boer met als titel 'Het leven van Mozes'. In een elftal preken wordt de lezer bepaald bij de trouw des Heeren jegens een murrerend en opstandig volk.

Vanaf de Schelfzee gaat het via Mara naar Elim. In de woestijn Sin ontvangt het volk brood uit de hemel. Te Rafidim krijgt het water uit de steenrots en behaalt het de overwinning op Amalek.

Met een voorwoord van ds. J. Schipper

Zend mij per omgaande:

.....ex. **Het leven van Mozes** - deel 3 à 15,50 (excl. verzendkosten 3,50)

Naam:

Adres:

Postcode

Woonplaats

Tel. nr.

Deze bon in een gefrankeerde envelop, sturen naar:
dhr. J. Kaslander, Molenzicht 106, 3247 AV Dirksland

Tel. bestellen kan ook; graag na 18.00 uur.
0187 - 60 30 12

VERSCHEENEN:

NIEUW

- **J.C. Philpot,** Leerredenen: 1e - 5e Achttal, 677 pag. € **42,50**
- **Th. Alberthoma,** De Richter in het Paradijs, (diverse leerredenen) 377 pag. € **22,95**
(in hedendaagse spelling overgezet door dhr. J.A. Bunt, Rhenen)

BOEKHANDEL / ANTIQUARIAAT DE ROO

Van Meelstraat 12 • ZWIJNDRECHT • tel. 078 - 612 40 81 • E-mail: deroo@kliksafe.nl
Ook verkrijgbaar bij uw boekhandel

begrafenisverzorging T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.

Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.

Geen crematies.

Dag en nacht bereikbaar.

Mozartlaan 13
3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

Te koop onze **prachtige gerenoveerde hoekwoning** in het centrum van **Alblasserdam**. Op loopafstand van kerk, school en winkels. Woning is voorzien van 3 ruime sl.k., ruime badkamer en aparte wasruimte. Inl. 06-53535663.

Voor een zorgzame begeleiding

KOSTER
Begrafenisonderneming

Banneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster
Telefoon: 033 277 0555

Waarvoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel
Contraal nummer (24 uur):
033 277 0555

- ROEMEENSE PANFLUITEN
- DIVERSE BLOKFLUITEN
- MUZIEKSTANDAARDS
- DWARSFLUITEN

R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944

Van **BOEKHANDEL & UITGEVERIJ** **Horsssen bv**

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horsssen.com
www.van-horsssen.com

Het juiste adres voor:

Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

BEGRAFENISVERZORGING KINA 010 - 458 31 12

Rotterdam, Drechtstreek, Krimpenerwaard, Gouda
D.W. Schipper 010-4506626 J. Kooijman 0182-583932
Capelle aan den IJssel Gouda

Geerts herenkleding

Ambtskleding

Kostuums: 2- en 3-delig zwart - grijs - e.a.
Trouwkostuums - Jaquests - Pantalons
Streepantallons - Overhemden
Stropdassen - Sokken - Overjassen
Hoeden - Schoenen

Winkel: Dorpsstraat 229, Scherpenzeel
Telefoon 033 2778899 b.g.g. 06-30189592

OPENINGSTIJDEN: MA. GESLOTEN,
DI T/M DO 9-18 UUR,
VR 9-21 UUR EN ZA 9-17 UUR.
OP AFSpraak MOGELIJK

Reformatrice Vereniging van Ongewild Kinderloze Echtparen

De vereniging streeft onder meer naar:

- het bevorderen van contacten tussen ongewild kinderloze echtparen
- het steun verlenen aan deze doelgroep
- het geven van voorlichting
- ethische aspecten belichten op behandelmethoden voor onvruchtbaarheid

Info: www.revoke.nl

e-mail: info@revoke.nl

tel. 0184-642253